

Інформаційний ТИЖНЕВИК

ТАБОР К.ІV 1946 РІМІНИ

ЧИСЛО:К(22)

Інформаційний ТИЖНЕВИК

ТАБОР К.ІV 1946 РІМІНИ

ЧИСЛО:К(22)

Гайдамаки не воїни-розбійники,вори!
П'ятно в нашій історії....

Врешет, людоморе!
За святую Правду, Волю розбійник не
встане!"

"Гайдамаки" Т.Шевченко/

Коліївщина - одна з найславніших сторінок
нашої історії, яку так намагались наші
вороги викривити і сплюгавити.Коліїв-
гайдамаків подавано за звичайних роз-
бійників з лісу, голоту, що прагнула
мордів і грабунку.

Але негативна оцінка ворога-най-
краща оцінка.Бо Коліївщина була відзеркаленням
української духовості, прагнення волі й незалеж-
ності, ненависти до наїзників, здібності україн-
ців до державницького життя.

Коліївщина вибухла тоді, коли гнобите-
лям здавалось, що наш нарід духово вмер; що ніко-
ли він не підійме уярмленої шиї; що нема вже ко-
зацького духу, а лише "бидло".

Документи тих часів свідчать, що не жа-
доба крові, не нахил до грабунку порвали коліїв
до боротьби, а бажання скинути тяжке чужинське
ярмо, помстити кривди, заподіяні народами.Ще сві-
жою була пам'ять про Хмельниччину, про Козацьку
Державу.

Гайдамаки не просто мстилися, не тільки
різали.Здобувши Умань, гайдамаки негайно запрова-
джують "на оновленій землі" лад і законність.
Гетьман Залізняк і новоіменований уманський пол-
ковник Гонта вмילו керують гайдамацькими загона-
ми Івана Бондаренка, Семена Неживого, Якова Швач-
ки та іншими, розсилають по Україні відозви до
народу з закликом повставати"за відвічні правди
українського народу", за владу українського на-
роду; за землю тому, хто на ній працює."Щоб не
було лучче, щоб не було краще, як у нас на Укра-
їні .Де немає ляха, де немає пана, де немає унії!"
Звільнених українців закликали дотримувати ла-
ду та порядку, слухати своєї адміністрації, ши-
рити освіту й знання, поважати власність. Від-
новидися порядки з часів Козацької держави
Хмельницького.

Чи ж це само за себе не говорить!Не го-
ворить, що коліївці були не розбійниками, а борцями
за волю народу, месниками його кривд, будівничи-
ми своєї держави?! Незломна віра в перемогу сво-
єї Правди, своєї Ідеї додавала духу мученикам
Коліївщини, додавала сили Гонті з товаришами зне-
сти тортур в Кодні, в тій Кодні, що й досі живе
в уяві народу, як втілення нелюдського жаху й
тортур."Бодай тебе тая Кодня не минула!"- стало
прокльоном на Волині /вживається й досі/.

Повторилась Андрусівська зрада.Польське
панство руками москалів здушило гайдамацьчину.По-
мандрували на Сибір ті, кого не замордовано в
Кодні.І знову заланував жах кріпацтва.

За коліями - гайдамаками стояв весь на-
род, про що свідчать народні пісні.А в літерату-
рі Шевченко дав непереревершеної сили поему
"Гайдамаки".Сліди Коліївщини на довго лишилися

в народі і знайшли продовжувачів в особах Гарку-
ші, Довбуша, Кармеляка.Всю Україну ще довго по
Кодні освітлювали пожежі панських маєтків.

Але ... не було єдності, не знайшлося
другого Богдана, що об'єднав би зусилля народу і
повів би його до Держави.

Та думка про волю не вмерла в душі на-
роду.Бо ідея волі не витворюється механічно.Во-
на витоплюється в китлі життя,маючи коріння в
традиції народу, в його духовості, в його бутті.

"В Україну ідіть, - каже Шевченко, -
розпийте високі могили, коли, кого за що похо-
вано," і "чужому научайтесь," але перш за все
- "своє прочитайте.Не минайте ніже тітли, ніже
тії коми."І щойно тоді формуєте свої ідеали.
Лише побудована на твердому ґрунті історичної
традиції ідея матиме успіх.

"Мушкетерська правда очі коле". Славнозвіс-
ні "оборонці" правд нашого народу намагались
зфальшувати значіння Коліївщини, та надаремно.
Наш народ від часів Коліївщини, через визвольні
змагання 1918-22 рр., через більшовицьку й німе-
цьку окупації проніс дорогоцінний скарб ідеї
Самостійної, Соборної Незалежної України, бо,
твердо пам'ятав, що "в своїй хаті своя правда, і
сила і вода."

Повстання Закарпатської України 1939 р.,
проголошення Української Держави 30.6.41 р.,зле-
ті ріками української крові,довели світові, що
народ наш ніколи не примириться з становищем на-
роду-раба, вратиме свої кайдани доти, доки вони,
нарепті, не спадуть.

Жертвенна боротьба гайдамаків, самопос-
вята українських армій 1918 - 22 рр., лицарська
оборона Закарпатської України й моря крові під-
більшовицько-німецькою окупацією знайшли гідних
продовжувачів і месників в лавах Української Пов-
станської Армії.

Новітні гайдамаки, узброєні сучасною
зброєю, під національним прапором Волі й Сонця
ведуть, як колись запорожці вели, боротьбу:на життя
і на смерть, і вони переможуть, бо на прапорі їх
горить навколо золотого Тризуба святе гасло:"Сво-
бода народам й людині!"ж не лятує наїзник, а за-
гони повстанців не дають спокійно спати кривавому
переможцеві в Півночі, ж загони Гордієнка,Лхти-
ма, Корнія, Богуна, Гриця,Нестора та інших не да-
вали спати наїзникові з Заходу.

Упали "надлюді" Гітлера, упадуть і "ви-
зволителі"Стадіна.

ж за німецької окупації Поліська Січ
була осередком боротьби; як тоді УПА була госпо-
дарем терену, так і нині, рік по війні, тріско-
тять скоростріли, вуться гранати і не замовкнуть
доти, доки хоч один займанець буде н. нашій свя-
тій землі.

Україна лежить в грузах.Незчислимі маси
нашого люду мандрують на Сибір, на Колиму.Але це
не врятує наїзника.

"Мemento мори" вчувається нащадкам джін-
гіз - Аана, Андрія Боголюбського,Петра - патерини,
Залуєва, Лєніна в шелесті несходимих лісів наших,

в реві Дніпра-Славути; воно написане на скелях Карпат.

Народ в боротьбі! Зброї Україна не скла-ла і милості не просить, а грозить.

Скромні постаті з золотими Тризубами на

шапках трясуть московською імперією і таки звалять її. Звалять, бо за ними весь нарід нац, а попереду власна Самостійна Соборна Незалежна Україна. Зва-лять, бо за ними правда, з ними Бог!

Друк
Друк
Друк

ЧОРНА КАСА

центрі великого міста, серед чудового парку височить величезна старосвітська будова. Біля під'їзду вдень повно авт. Одні під'їздять, інші від'їздять. Відчувається, що тут кипить якась праця. Біля входу стоїть озброєний міліціонер, а кілька інших навколо будинку. Пильно стережуть, щоби хтось небажаний у метушні не пропхався до будинку.

Надворі липнева спека. Деревя в парку припорошено товстим шаром пороку. Врядигоди з Дніпра повіє свіжий вітрець. Перехожі намагаються ховатися в холодок.

В будинку тиша, холодок і... метушня. Міст безупинно літає вгору-вниз, мов толк якийсь дивовижної машини, викидаючи з себе за кожним бігом куду людей, що кудись поспішають. Праця кипить. Шлянів виконання тут немає, але шість годин денно кипить мов у вулдуку.

На п'ятому поверсі, у великому кабінеті, що розкішшу зробив би честь самому Ротмільдові, у проміннях сонця біля великого писемного столу дремає людина. Маненька, дупла, з великими прозорими вухам, що якось відстовбурчується наперед, гагчуватим носом та великою лисиною, вона здається ще меншою у великій кімнаті, недалеко величезного столу для засідань.

Ніякий шум не долітає до цієї кімнати, бо всі коридори висидано хідниками, а в кімнатах килимами вкрито всю підлогу.

Нечутоно входить черговий секретар. Спи-няючись біля столу, обережно кахикає. Чоловічок прокидається й заспанними очима допитливо дивиться на секретаря:

- Секретар парткому заводу ім. Петровського про-сить побачення у важливій справі.

- Просити.

На місце секретаря, що зник як прима-ра, входить опецькуватий, розморений спекою тов-стун.

В цибулястих очах сидячого блискає промінчик цікавості:

- А... товариш Обельсон! Прошу, прошу! Сідай.

Товариш Обельсон тяжко сідає до фоте-ля, голосно відсапуєчи витирає піт з чола й віч-но пітні руки.

- Ну, викладай за чим ти йшов. Що нового, як з виконанням промфінплану, як трудово дисципліна? Обельсон сьорбнув носом, облизнув пе-ресохлі губи.

- Товаришу Хатаєвич. Волею партії я перебрав пар-тійне керівництво заводом, що має шістьдесят-тисядь робітників. Дуже константувати, що на заво-ді страшенне безладдя. Зважар своїм обов'язком повідомити про все це і тому виклав все в зві-ті. Прошу.

Хатаєвич ліниво бере течку й повільно перегортає сторінки. Нарешті відкладає її набік і, відхилившись на спинку фотеля, кілька хвилин упер-то дивиться в стелю. Обельсонові робиться моторошно. Почуває, що від примхи зверхуника залежить-бути йому й далі сактичним господарем шестидесяти ти-сяч робітників, чи завтра ж полетить він униз, в забуття, а то й на північ.

- Тов. Обельсон. Прошу розповісти мені докладно про вашу "чорну касу". Чи там щось про неї пишете.

Обельсон полекшено віддихає. В розмовах він мистець і жик у нього бовтається недурно.

- Спостерігаючи виробничі процеси на заводі я пе-реконався, що на заводі є багато лед-рів, про-гульників, контр-стахановців, що зривають ви-конання промфінплану, скаржучись на високі нор-ми та на брак сил. Врештуть. Норми стахановські, а сил вони мають досить. Адже 800 грам хліба цілком вистарчає робітникові.

А довго міркував, як би примусити їх до роботи, і придумав. Наказав виплачувати заробіток тим робітникам, що виконують і перевико-нують промфінплан, звичайним порядком. А для проивників організував "чорну касу". Ай, нужно біло вам відеть, т. Хатаєвич, как оні червонелі, коли одержували гроші, как з них сміялись! Ручусь, що наступної виплати біля "чорної каси" не буде жодного чоловіка. Всі почнуть виконувати план.

Хатаєвич задоволено посміхається. Спи-раючись руками на біленьку фотель, важно промовляє:

- Хвалю. Розумно й по-діловому. Я наказу сповісти-ти про ваш винахід ЦК партії і цевний, що ви підете далеко з вашим умінням організатора. До речі. Коли буде наступна виплата заробітку на

заводі?

- За кілька днів.

- Добре. Напередодні повідомити по телефону, а в день виплати приїдемо до мене і разом поїдемо на завод. Я хочу на власні очі побачити наслідки твого винаходу.

Велично простягає Обельсонові руку на знак закінчення аудієнції.

Гуде, стугонить, свистить, сичить навколо. Чути пронизливі свистки "кукушек" - заводських па-ровозиків, що звинно сновигають з вагончиками руди, коксу чи розтопленого чавуну. Не встигнеш увихнутись від "кукушки", коли над головою пропливає розпе-чена багатотоннова потвора в зрбах потужного рейко-воко крану.

Букає дим, що душить горло; нестерпним жа-ром несе від домен, а згори безупинно сиплется порошокувати кіптява та додає жару липнєве сонце. Пекло правдиве. Вогонь, спека, а навколо для біль-шої подібності, ще й величезні червоні плякати: "Дамо країні 7 мільонів пудів чавуну!", "Виконає-мо й перевиконаємо промфінплан!", "Виконаємо плати-річку за чотири роки!". Вразіння пекла ще збільшу-ється виглядом засмалцьованих, закіпчених, чорних постатей, що метушаться біля розпеченого заліза, немов виконують правдиву диявольську роботу. Лип біліючі очі та зуби зраджують живих людей.

Ось бризкає з доми чавун. Нестримною по-виннію вривається вогняна ріка. Здається, все знищить на своєму шляху. Але люди відло скеровують її до форм і там вона стигне. Стомлені робітники відходять випити води, обітерти спітніле чоло. Пе-рекидаються кількома словами. Скупа мова металіста. Скупа та сурова - виразна. Тема балачок все одна: як побільше заробити на прожиття, дещо дістати. Нема одягу, нема взуття, нема харчів. П'ятирічка, позики, черги, змагання, стахановщина. Все що за-траує й так несолодке життя.

Злободіною темою стала "чорна каса" - но-вий винахід мудрагелів з парткому.

- Добра штука, ця "чорна каса". Підійшов - зразу й грошки. А то стоїш, стоїш, що й грошей від-хочеться.

- Бо не дурень її вигадав.

- Щоб він сучий син світа-сонця не побачив.

- ???

- Так, так, Кому виплачує "чорна каса! Нашому бра-тові. Тому, хто не хоче пнятися за стахановцями, хто хоче бути людиною, а не конем, що його б'ють, а він тільки хвостом круте. Вірте, що всім примусять підтатися, а розділки знову зрідуть. І будеш робити більше, а дістанеш менше.

- Така доля наша. Роби, поки не впаде. А ні - то до "чорної каси", а там і до "ворога народу" не-далеко.

- Ну й що ж?! І підду. А про ганьбу й байдуже. Однак хліба не прибавлять, роботи не зменшать, з ро-бітника не скинуть. Рабами ми є, по рабськи й роботи будемо. А там, будь що буде.

- Правильно! Я за це. Хай живе "чорна каса"!

- А я вже давно махнув рукою на заможне життя. Хоч би з голоду не спухнути, а заможне життя нехай "ім". Пипись не пипись, а людиною не будеш, лиш пролетарем. Що вигадаш - тільки й твого. Скільки не виробити, більш не дадуть, як на жи-вотиня. Прокляті!

- Я зі своїм заробітком давно в трубу вилетів би. Та на пасть двох хлопців моїх з вагонів на ко-лії коксу приносять, а жінка продає. От і крути-мость.

- Тихо, тихо. Он, сексот іде.

- Хлопці! Ану по стаханівськи.

Хатаєвич схвильовано потирає руки. Сьогодні він задоволений. Ще 6 пак. З ЦК партії дістав подя-ку за свій винахід в боротьбі за виконання промфін-плану по області - "чорну касу". О, секретар обла-сного партійного комітету Лазар Хатаєвич не такий дурень, щоби відступити ласку ЦК якомусь Обельсо-нові. Він витягне область з проиву... йому дають Магнетогорськ... Він член ЦК... Перший порадник Сталіна... Він ...

Дзвоник телефону обриває його мрії.

- Хто? хто? А... Обельсон. Чекаю.

За якийсь час до будинку плавно підпливає люксусове авто. Хоч і грубенький Обельсон, проте м'ячком вистрибує з авта й підійшовши поспішає до входу. Ще 6 пак. Сьогодні день його триумфу. Сьогод-

ні він утре носа всім. У нього не сміє бути пропивчиків.

Звичайна нудьга перевірки документів. Діст, і він входить до Атаєвича. Розмова.

- Вітаю, вітаю. Ну, затримуватись не будемо. Поїдемо до мене, поспідаємо та й на завод.

У нагірній частині міста, у затісній вулиці над повневодим Дніпром, далеко від заводського шуму стоїть, оточений садом, будинок на п'ятнадцять покоїв. П'ятнадцять на одного! Бо мешкає тут... Хатаєвич - червоний губернатор. Входить до ідальні. Стіл сяє білим сирусом, вогнистими іскорками виблискують коштовні вина. Сир, кав'яр, балики, Все, чого душа забажає. Все, що неприступне пересічному громадянину "раю".

Хатаєвич скаржиться на брак апетиту, але Обельсон не примушує себе просити. Голосне жування й чавкання розноситься по кімнаті.

За годину авто, в супроводі авта з охороною, мчить їх на прогілежний кінець міста до заводу, що його здалеку пізнати до хмарі диму з диман. Хмара розтяглась на пів міста, закрила обрій. Біля заводу бараки. Хатаєвич хоче подивитись, як живуть робітники. Виходять з авта і, грузнувши в піску, заходять на подвір'я. Довга, касарняного типу будова з облупленими стінами. Смердить з недалекого відходу. Кілька зів'ялих, сухотних деревець віниками стирчить попід вікнами. Чуті вереск дітей, що порягаться в піску, обірвані, брудні, нечесані і... голодні. Хатаєвич з Обельсоном безпорадно спинаються серед двору. Забавивши гостей, з усіх вікон та дверей виглядають змучені, пожовклі жіночі обличчя. Одна з жінок, сміливіша від інших, виходить у двір і запитливо дивиться на прибулих.

- Ві, товаришко, тут живете?
- Тут.
- Чом же порядку не зробите, хоч стін не обмажете. Чи глини немає?
- Хай його чорти мажуть. Сьогодні тут, а завтра там - скрізь не намажешся. Та й часу нема.
- Що ж, теж на заводі робите?
- Досить що чоловік там час марнує. З його заробітку подоходь б. Вугілля продаю, як діти з колії принесуть.
- А хіба чоловік не стахановець?
- Будьте вже ви ними. Ми не партійні.

Вона обурено піле під ноги й демонстративно відходить.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

На заводі біля каси величезна черга. Замурзані, стомлені, похмурі чекають робітники "получки". О півночі змінилися з праці, а вже й сонце під обід. Нудно. Тяжко. Поволі, мов муха по смолі, посувається черга.

Біля каси чути обурені вигуки: "Робиш, робиш, а дістаєш дулю! Позика, кальтзбір, профспілка, - от і дістаєш, що крізь пальці протече. Тільки на хліб і вистачить."

Хатаєвич вдає, що не чує цього. Не хоче псувати настрою. Тут же стоять ударники. Пляж мусить виконуватись.

- А де ж "чорна каса"?
- Та отут... отут... онде. Дивно, чого це там люди зібрались?

Підходять. Черга не менша, як біля ударницької. Робітники цікаво оглядають Обельсона. Догадуються, що прийшов не дурно. А Хатаєвича не пізнають, бо не бачили його зблизка ніколи.

Входять до каси. Касир схвилювано пояснює:

- Перше, як заснували касу, то й роботи не було. А тепер все більше й більше робітників переходить на "чорну касу".

Рвучко обернувшись, виходить Хатаєвич і швидко прямує до парткому. За ним поспішає блідий Обельсон. Воїться й слово промовити.

- Де телефон? Гальо, гальо! НКВД? Я - Хатаєвич. Начальника. Хто?... А... слухайте. Чи я мушу вилловлювати шкідників, чи ви? Так, так! Тут пролив. Саботаж. "Чорна каса" перетворилась у знаряддя контрреволюції. Так, так. Негайне розслідування.

Слухавка з стуком лягає на своє місце. Хатаєвич швидко встає, хвилину пронизливо дивиться на сторопілого Обельсона й мовчки виходить. Обельсон, ні живий, ні мертвий, важко сідає і хапається руками за голову. Кар'єра його скінчилась.

А завод гуде. Гігантський молох, якому байдуже до дрібних людців, до їх кар'єри. Байдуже, бо всі вони лише придатки до нього у цьому червоному "раю".

Велика Забутих МОГИЛА

Весняний вітер вганяв по лісових нетрях, перескакував вивірку з дерева на дерево, продирався крізь гущувану й летів кудись в глибину лісу. Блакитні проліски клонили босяко головки й, закрившись зеленими рученятами, тупилися одна до одної.

Старий Ахим з сокирою на плечі прямував крутою стежкою поміж високи кучеряві дуби й бурмотів шось під носом. Вітер коштав його сиве волосся, вдирався до пазухи і, протиснувшись крізь діраву сорочку, летів нестримно далі.

- Гай, гай!... Скільки бурхливих літ пройшло!... Кілько людей крилося в тобі і скільки лишилося тут назавжди!... - говорив, похитуючи головою і вгортав старечими очима знайомі дуби. А вони ніби усміхались до нього, простягали широколисті долоні й клонили перед ним свої стрепіхаті голви.

Ахим завернув праворуч, де росла молода дубина й розглядався довкола за простим дубчаком на полудрабці.

Цей буде добрий! - подивився задоволено на стрункого дубка, що гордо пнявся понад верхи своїх сусідів, і попрямував до нього, щоб стати його сокирою.

- О, і тут якийсь раб Божий спочиває. Це певно з тих, що були тут тамтої осені. А добрі були хлопці! - подумав сумовито і, знявши з плеча сокиру, прилякнув біля покритої пожевклим

листям і сухими гілками могили, що тупилася порохнявим хрестом до ніг порепаного старого дуба.
- За душу невідомого стрільця, Отче Наш, іже еси... - молився Ахим, а вітер забирив його слова й ніс кудись далеко, поміж мовчазні дуби й густу діщину.

- А може й мій Максим десь там... лежить? - сказав зажурено і дві великі слези покотились по зморщеному обличчі, упали й розбилися об коріння дуба.

Ахим нахилився, щоб поцілувати хрест і прочитав, виритий, ледве видний напис: "Тут борювався і полягав за Україну отаман Сокол".

Десь недалеко вистукував дятель і його стукіт зливався з биттям Ахимового серця. А він припав до могили, обняв її своїми руками, тупив до грудей, цілував сухими устами вогуку землю і ридав мов дитина.

Вітер, облетівши довкола лісу, вертав назад і з більшою ще силою термосив столітні дуби. А вони поважно вимахували стрепіхатими головами й співали тихо: "Со святими упокой"...

На землю спадав присмерк. Церковний дзвін кликав до всенічної, а його відгомін відбивався гд стіни лісу й гинув у глухому ярі. Місештав вечірню молитву, а над ним вітер співав коликсову пісню. Кругом стало тихо, як на цвинтарі, тільки Ахим клячав похилений над могилою свого сина-отамана Сокола й відмовляв молитви за поляглих.

М. Франко Народній університеті

Той, хто весь час, ось уже одинадцять місяців, перебував в нашом українському таборі, мабуть не усвідомлює собі, які великі наші осяги в ділянці освіти за цей час. Ці осяги легке оцінити збоку, ось так, як батько не бачить зросту своєї дитини, а тітка, що здалека приїхала в гостину, каже: "Боже, а який же він був маленький та слабенький, а тепер з нього такий юнак виріс!" Про ці осяги кажуть нам гості свої та чужі, що нас не бачили досі; ці осяги можемо теж оцінити ми, що сім місяців були на засланні поза нашим табором.

Табор тоді та тепер навіть порівняти тяжко: змінилися обставини, змінилися таборове життя, змінилися й самі таборовики.

Тяжкі були перші місяці нашого побуту в Італії, тяжкі взагалі, а особливо під оглядом культурно-освітньої праці. Перші місяці таборовики відпочивали від фронту та подій по капітуляції, а незабаром настали візити "опікунів". до того не-вистарчаючий харч, тяжке, майже тропічне підсоння, брак паперу навіть на необхідні канцелярські потреби. Не було охоти до систематичної праці на широку скалю, та не було кому працювати без бодай маленької, бодай символічної нагороди. А все ж нахо-

дилися люди ідейні, що десь під кущами винограду вчили молодшого брата, а учні, з браку паперу, писали завдання на бляшанках від консерв та на папері, що його видавали зовсім до інших, ненаукових потреб.

Згодом все змінилося. З'явилися "отці з Риму", привезли благословення високих Гієрархів Церкви, розрадили дружнім словом земляка з волі. та привезли папір і циклостил; міродайні чинники зрозуміли, що треба якось виряжнити вояків, які працюють для загального добра.

Відченились "опікуни", зрозумівши, що нічого не вдіють з українцями, байдуже, чи є з ними старші старшини та емігранти - "враги Савета-во Саюза", чи теж сидять ці "враги" окремо.

Все пережив табор, і тепер свої та чужі, бацучи церкви, школи, курси, пресу, варстари, театр, городи й інші вияви спільної енергії таборовиків та вмиле керівництво команди, віддають шану українському хистові організації, прагненню освіти та вмінню твердо оцінювати положення.

І треба признати, що все те, що досі зроблено взагалі, а таборове шкільництво зокрема, матиме величезну користь не тільки для тих, хто з тих шкіл та курсів користає, але й для цілого українського загалу на еміграції і для України, як Бог дозволить нам повернутись додому. Во кожний новий фах, кожне нове знання підвищує вартість людини, і чим більше тих вартісних одиниць, тим сильніша нація.

А факт що це явище - розвиток шкільництва - не є прикметою тільки нашого табору, а питома усім нашим еміграційним осередкам, є ознакою, що нова українська еміграція іде шляхами старої, з перед четверть віку. Отже це є нашоя традиція.

Але, ані команда табору, ані найкращі, найбільш енергійні таборовики не могли зробити всього відразу. До цього часу лишалась одна прогалина, яку тільки тепер виповнюється заснованням Народнього Університету, що має за мету поширювати національну свідомість, має дати ширшим масам таборовиків у популярній формі подані наукові підстави для формування світогляду свідомого українця - самостійника.

Думка про konieczність заповнення цього браку в системі нашого шкільництва виникла майже одночасно у культурно-освітнього референта табору, в Студентській Громаді та в Учительському Об'єднанні.

Дня 3 квітня відбулися загальні збори основоположників, обрано управу, а 7 квітня, з Божою допомогою, почалося виголошування популярних рефератів з української історії, географії, економії, літератури та мовознавства, мистецтва та культури. Що тижня мають виголошуватись теж пресові звіти, що насвітлюватимуть світові події під кутом значіння їх для України та для української еміграції.

Основоположники та управа Народнього Університету мають надію, що широкі верстви таборовиків, незалежно від ранг та освіти, скористають з нагоди довідатись щось нового з ділянки українознавства. Сподівання цілком вірогідні, бо ніхто з нас - старших та молодих, не скінчив середньої або вищої школи в своїй державі, де науку про батьківщину викладалось би вільно та з відповідною провідною думкою.

В колишній Польщі в українських школах більшости дисципліни, що входять в програму Народнього Університету, взагалі не викладалось, а в підсовітській Україні хоч і викладалось, але так, що під впливом тих викладів ніяк не міг сформуватись світогляд самостійника-українця, а це конечно, бо становить перший етап на теристому шляху Нації в боротьбі за відновлення державности.

Ініціатори заложення Народнього Університету не зробили жадного винаходу. Така праця провадилася підчас першої світової війни Союзом Визволення України в таборах українців-вояків російської царської армії - полонених німцями та австрійцями. В наслідок цієї праці повстали прекрасні карні українські дивізії синьо- та сірохупанників, що билися за волю України та ширли національну свідомість, між іншим, на найбільш занедбаних українських землях Холмщини та Підляшша, де про ту працю їхню й досі люди з вдячністю згадують.

Таку працю провадилися теж і на засланих в третью таборах, за що ненавиділи нас вороги, але всі чужинці, що разом із нами сиділи, нас пакували, а багатьох земляків, що по невідомості своїй та в силу обставин і досі перебувають в чужинецьких групах, може вперше на наших рефератах почули перше слово української правди, і хто знає, чи то слово не буде для них "сван-зіллям"?

Напевно буде воно тим "сван-зіллям" і тут для багатьох вояків, котрі слова того не чули, в "найщасливішій у світі країні". Буде воно теж вартісне й для тих, що життя своє провели на заході, але все ж у час, коли розвивається душа яка та світогляд людини, майже два роки жили зі сходом своїм та в силу обставин і досі перебувають в чужинецьких групах, може вперше на наших рефератах почули перше слово української правди, і хто знає, чи то слово не буде для них "сван-зіллям"?

Напевно буде воно тим "сван-зіллям" і тут для багатьох вояків, котрі слова того не чули, в "найщасливішій у світі країні". Буде воно теж вартісне й для тих, що життя своє провели на заході, але все ж у час, коли розвивається душа яка та світогляд людини, майже два роки жили зі сходом своїм та в силу обставин і досі перебувають в чужинецьких групах, може вперше на наших рефератах почули перше слово української правди, і хто знає, чи то слово не буде для них "сван-зіллям"?

Зрештою, всі школи та всі курси, що існують в таборах, заложено в першу чергу для користі слухачів та для забезпечення їм кусня хліба на чужині.

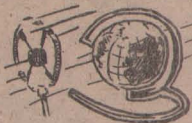
Народній Університет не дасть харчевого додатку в таборах, не дасть теж і в майбутньому зарплатку, але праця його, то праця для Батьківщини.

Свідомий національно воля-українець є більш вартій, ніж сотні пропагаторів та десять часосписів, бо він слово сподує за чином та жертвою. Як доведеться нам вертати зі зброєю додому, хай кожний із нас умітиме оповісти своїм та чужим, хто ми та чого хочемо; як доведеться на чужині побачитись із земляками, що давно рідний край покинули та може й слово рідне забули, або й народились на чужині, хай кожний із нас і їм зуміє розповісти про "нашу правду, нашу кривду", про те, як на Україні колись було чути не чужі, а свої, рідні гармати, про те, як багата, та чому така бідна така нам близька та така далека наша Батьківщина?

Чи хочете почути про неї тут на чужині? Напевно хочете! Тоді, як скінчите свою працю, зараз по вечері йдіть на реферати Народнього Університету.

Тут почуєте про нашу славу, згадаєте рідні ріки, гори, рідне село, Карпати й Ворсклу, смереку й чебрець.

Приходьте, не лінуйтеся, то не є праця, а відпочинок. Спробуйте, спробуйте всі!

Життя УКРАЇНЦІВ

Чи не скрипити наш голос?

/"Свобода" - 16.2.46./ "Канадійський фармер" пише про діяльність Комітету українців Канади та Конгресу американських українців, зокрема в справі оборони українських скитальців в Європі; і приходить до такого заключення:

"Веручи це все під увагу, автоматично приходиться думка - чому б українцям в Америці й українцям в Канаді не зєднатися і не вибрати тіло, яке могло б в потрібних випадках зворити за українців цілого американського континенту? Це був би голос багато сильніший, як голоси окремих організацій".

Яка ж тут льогіка?

/"Свобода" - 16.2.46./ Вольшевицькі Укр. Ш. Вісті з 11.11.45. пишуть про те, як організувалася СС дивізія Галичина. Властиво не мамі пишуть, а тільки передрукують статтю Ярослава Галана, поміщену у видаванні в Москві польської газети "Вольна Польска", в числі з 1.12.1943.р. В ній описується,

як то губернатор пятого дистрикту /Галичина/ Вехтер приймав на ринку в Коломиї "першу дефіляду формації Галицько-українських ССів". Описує як це все жалісно виглядало, як жінки заводили, та що ті вояки це "були хлопці, які не встигли вчасно повтікати в ліси і тим чином спастись перед втіленням в ряди чорної дивізії". "Знову у львівським театрі, пишеться далі, хоч як бізанц "просив і закликав", "обіцявав і грозив", а навіть "вимахував пачкою банкнотів", то "йому відповідала глуха мовчанка на залі".

Отже виходить з самої большевицької газети, що в тій дивізії знайшлися люди, що їх туди силою затагли, чи ті, для яких не було іншого виходу, як хіба зглотитись до неї. Таке було згідне з тим, що пише комуністична газета в самій Москві. Та не зважаючи на те, большевики тепе пишуть, що в цій дивізії самі зрадники і гітлерівці, яких треба віддати в руки совітської влади й вивішати.

Нові Соловки.

/"Свобода" - 16.2.46./ "Соловки" - це та катівня на півночі європейської Росії, про яку вже знає весь світ. Та як пише др. Могилянський, що був в совітських лагерах, як каторжний робітник, то це було так давніше з Соловками. Нині це часіві ті, що їх запрошують на Соловки. Сьогоднішнє страхіття у совітах, пише він, це Колима, північно-східне побережжя Арктичного моря в Азії. Люди закинені там тисячі миль у глибину тундри і гір. Там лагерна дійсність - жахлива.

На батьківщину.

/"Свобода" - 16.2.46./ Так пишуть совітські джерела про переселення українців з Лемківщини під Польщею в гліб України. А чи Лемківщина не батьківщина?

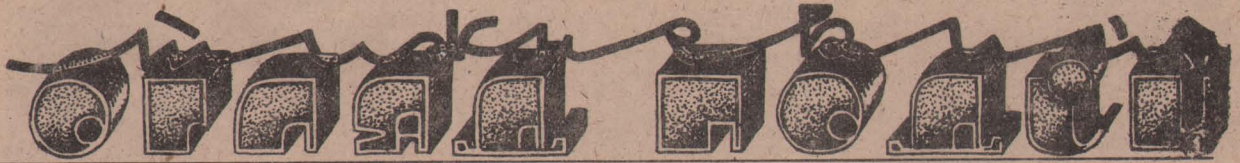
"Зле списалися."

/"Свобода" - 16.2.46./ Таке виходить з великого звіту надісла-

ного з Києва до московської "Правди", в якому пишеться про наради пленуму ЦККП/б/ України над хлібозаготовкою. Отже не закінчили хлібоздачі Ровенська, Волинська і Станіславська області, за що їм тов. Калашніков, що здавав звіт, дорікає, кажучи, що могли були виповнити хлібоздачу так, як області Львівська, Черно-

вецька та Дрогобицька, що знаходяться, в такому самому положенні. Тов. Н. С. Хрущов теж невдоволений з хлібоздачі й драмагався, щоб партія взялася до цієї справи "бистріше". Зате, як зізнавав тов. Литвин, добре іде з агітацією. Тепер є понад 500 000 агітаторів в Україні для агітаційної праці серед населення. Спе-

ціально звернено увагу на агітацію в західній і Закарпатській Україні. Критиковано недостатні агітації в областях: Чернігівській, Камінець-Подільській, Миколаївській, Одеській та Черновецькій. Зате хвалять товаришів Львівської області Грушецького і Мазепу, що розіслали 20 000 агітаторів.

американські суперечності

/"Темпо"-30.3.46./ Шохвиліни навколо земної кулі плывуть на хвилях радіо цілі потоки слів, немов би світ став великим парламентом, в якому промовляють найбільші постаті міжнародної політики. Та словами не можна будувати. Треба швидше перейти до небезпечної криву площину, на якій тепер все коливається.

Після того, як Сталін гостро овінчував Черчіля з заміри підпалювання війни; що хоч наслідувати Гітлера у творенні коаліції проти Світового Союзу, цей останній намагався виправдатись в часі прощальної промови на банкеті в Нью-Йорку. Робив він це не під вражінням слів Сталіна, але тому, що йому западалась земля під ногами. Навіть у Англії не прийнято так але його промови, як у З'єдинених Державах. Одна велика хвиля обурення перейшла над республікою від Атлантику до Паціфіку. Ціла преса одностайно відкинула пропозицію англо-американського військового союзу, бо побачила, що це відкрило би пропасть, що скорше чи пізніше потягнула би всіх. Визначні последи до конгресу висловили своє незадоволення, а де-не-де відбулися навіть вуличні демонстрації проти Черчіля. З того всього скористав Бірнес, якого політику останньо дуже критиковано. Останні повідомлення з Вашингтону показують, що його становище скріплюється тим більше, що він поставився негативно до слів Черчіля. Дотеперішня політика Бірнеса старалась виключно боронити американських інтересів та не висувувала більш солідарності з англійськими вимогами. Тому в Англії почали говорити про новий американський ізоляціонізм, що зміряє до незалежності в політиці.

Сьогодні, натомість, американський закордонний департамент підтримує Англію в Перській справі. Протестує в справі Болгарії та Манджурії, але вони не торкаються Англії так, як справа Персії. Є лише вимінними монетами у імперіалістичній грі Росії на Балканах та Америки на Паціфіку. Чи американська підтримка має означати перегляд дотеперішньої політики та здійснення пропозицій Черчілем англо-американської солідарності, чи є це середник, за допомогою якого Америка хоче одержати від Росії те, що їй цікавить?

Навколо цього питання розгорілась в Америці широка дискусія, в ході якої виявляються суперечності політики закордонного департаменту. Тому, коли англо-світські відносини є напружені, а американсько-світські захтані, то англо-американські є принайменше непевні. Під пладиком спільного походження, мови, чи спорідненія інституцій і способу життя не можна захвати торговельної конкуренції. З другого боку, хоч в Америці всі знають, що власна безпека є обумовлена безпекою Англії і її домінії, ніхто не хоче

боронити того, що загально називають англійським імперіалізмом, тобто англійського панування в Індії та інших колоніальних посілостях. Тому, що в суперечностях не можна будувати твердої політики, з того виходить постійне хитання закордонного департаменту між англосаскою солідарністю та дбанням про виключно американські інтереси. Але все це робить англійську політику невпевно, так що вона хитається між традиційними поштовхами, які кажуть дотриматись усіх старих зобов'язань тим більше, що у випадку небезпеки вона зможе числити на американську поміч, та темними передбаченнями, що постійне підлягання на добшу мету Америки доведе Англію до того, що вона сване 49 штатом З'єдинених Держав. На все впливає ще й Світський Союз, який в інтересах власної безпеки не знає, чи має трактувати обидві інші потуги так як одну цілість, чи як зовсім окремі нації. Ясно, що в першій випадку треба вести іншу політику, ніж у другому.

Вияснення політики американського закордонного департаменту є кінечним. Та перевести це нелегко, бо Америка знаходить перед новими величезними завданнями, для яких бракує досвіду, сталості й традиції, що грають таку велику роль у розвитку закордонної політики. Це все пояснює багато неясності поступовання З'єдинених Держав, а передовсім їх нерішучість, чи мають вони прийняти роль посередника між Англією і Росією, чи ні.

Англійський наряд у сучасному моменті.

/"Оссерваторе Романо"-2.4.46./ Швайцарський часопис "Курієр де Женев" містить цікаву кореспонденцію Бернарда Валя з Лондону, в якій згадується, між іншим, про теперішні відношення англійського суспільства до Світового Союзу і його політики. "Зміна відношення англійського суспільства до Світового Союзу є тим більша вражаючою, згадується там, - якщо пригадати той безмежний ентузіазм, з яким прийнято успіхи Червоної Армії в часі битви за Сталінград. Треба сказати, що ця зміна охопила не лише консервативну пресу. Такі часописи, як "Манчестер Гардіан" чи тижневик "Нью Штетсмен енд Вейшен", що були завжди підпором ліберального соціалізму, поважно застановляються над тією великою хвилею розчарування і не бояться ясно висказувати своєї відризи до сучасного положення на сході Європи та до тоталітарних метод закордонної політики Кремля.

Сьогодні вперше можна почути коментарі, що підкреслюють подібність між методами уживаними тепер москалями й тими, що їх практикувала гітлерівська Німеччина.

Свого часу міністра Бевіна гостро критикувала його ж таки

партія Праці. Тепер його становище сильно закріплюється через рішучу поставу, яку зайняв у відношенні до комуністичної партії.

Хоча в краю існують даліше широкі круги, які ніколи не втрачають нагоди голосно похвалити політику Світового Союзу, є однак важко перешкодити гострому виявленню критики й ворожості проти виявляється, що совітська система є загостра, щоб робити які небудь уступки на гуманітарному й ліберальному полі. Знаємо також, який вплив мають ці почування, з політичної точки погляду, на життя пересічного англійця.

Автор кореспонденції підкреслює натомість зріст симпатій до Ватикану про що каже між іншим: "Дуже велике зацікавлення викликало в цілій Англії останнє тасме засідання Консисторії в Римі. Сьогодні, особливо в таких випадках, нема вже більше слідів тієї ворожості до Риму, що виявлялась прилюдно в часах Ікмена. Протипапські почування лишилися підземними і часто несвідомими напрямками. До цього багато причинився останній католицький англійський архієпископ, кардинал Гінслей. Також папські протести проти систематичного бомбардування ворожих міст знайшли приятний відгук серед англо-канських єпископів.

Треба додати, що пропорційно до зменшення ворожості до Ватикану, в Англії зменшилась і загальна релігійність серед населення так, що два і пів мільона англійських католиків творять основну частину тих, що не відступили від Церкви.

Британія не буде вмішуватись у справу Михайловича.

/"М.Дж."-5.4.46./ Деякі члени уряду запитували міністра Бевіна, яку поставу займе Британія в справі процесу Михайловича. Бевін відповів, що справа Михайловича йому настільки мало відома, що він не є певний, чи повинен брати участь в обвинуваченні Михайловича, чи протестувати проти них. Михайловича обвинувачують у співпраці з ворогом і в акції проти національно-ліберального руху.

Далі доносять з Лондону, що уряд не мішатиметься у справу Михайловича.

Консервативні члени уряду запитували Бевіна, чи він може запевнити, що процес ітме по законах справедливості. Бевін відповів, що держава з якою вони є у дружніх відносинах проведе сама належно свою справу.

Алгославський король Петро /до є тепер на вигнанні/ вислав листа до міністра Бевіна, у якому просить Британію інтвенювати в справі Михайловича, наколи б вона стала предметом дослідження міжнародної комісії.

Югославія в очах американця.

/"Оджі"-2.4.46./ Один дуже спостережливий американський журна-

ліст, що відвідав недавно Югославію, подав дуже цікаві відомості про життя й відносини у тій "демократичній країні".

Першим, що його найбільше здивувало, це так звані "спонтанні" демонстрації населення на вулицях Білгороду. Відбуваються вони безперервно днем і ніччю та мають дуже готський характер, що яскраво виявляє цю "добровільність" у маніфестуванні любові та вірності для режиму Тіто. В демонстраціях бере також участь військова й молодь, зорганізована на військовий лад в організації "піонерів". У своїх піснях військово- "піонери" величають Тіта, Сталіна і Союзітський Союз. Помімо браку товарів першої потреби, вони мають нові однострої і добре взуття. Одним з домашніх обов'язкових завдань піонерів є шпигування власних родичів. Помімо величезного знищення, ніхто не усуває з вулиць міста румовищ. Серед населення зустрічається багато калік та випадків нервового потрясіння, що є наслідками воєнних переживань. Але дехто думає, що їх причиною є також сучасні умовини життя в країні. Американець особисто зазізнався зі шпигунською системою югославинської політичної поліції "Озна", яку загально вважають філією союітського НКВД. Її офіційним завданням є "охорона народу", але він вважає, що наряд в дійсності не бажає собі тієї охорони, що охоплює всі діянки суспільного й особистого життя горожан. Мімо того, що в країні не видно союітських військ, а москалів зустрічається взагалі дуже рідко, усі злі сторінки нового режиму приписують Союітському Союзу. Перед склепами видно нескінченні черги жінок, що часто, постоявши годинами, з нічим вертають домів. В кав'ярнях можна одержати чорний хліб та різні "ерзаци".

З особливим гумором американець описує свою розмову з урядовцем міністерства інформації. Він довідався від необережного урядовця цікаві подробиці про поступовання югослав'янського уряду, а саме: про примусову участь населення в демонстраціях та мітингах; про переслідування тих, що відстають від того рода громадянських обов'язків; про арешти та переслідування тих, що відважались розмовляти з чужинцями та про обов'язок шпигування для домашніх сторожів. Американець дізнався також, що в новім національнім бюджеті призначено, помімо страшного спустошення країни, тільки десять мільонів доларів на видатки міністерства здоров'я, 93 мільони для міністерства відбудови, а аж 4 біліони для оборони й армії. Ціло зайнятий тепер виключно акріпленням своєї влади та гостро п'ятує всяку опозицію, як фашистівську.

О г о л о ш е н н я !

Культурно-освітній Відділ проголошує загально-таборовий Л І Т Е Р А Т У Р Н И Й К О Н - К У Р С , якому можуть взяти участь всі таборовики. До конкурсу будуть допущені такі роди письменства:

1. П о е з і я :

- а/ епічна /казки, міти, легенди, баллади, історичні оповідання, поеми й повісті, сміховинки, нариси й оповідання, новели й оповідання віршом/.

- б/лірична/
- в/драматична
- г/дидактична.

2. П р о з а :

- життєписи і спомини, історія, нариси, розвідки.

З допущенні до конкурсу речі повинні входити більші твори, або збірки дрібних творів /віршів,

Американець признається, що, вернувши по тій розмові до свого готеля, почувався дуже, дуже зле.

Розв'язано перську справу.

/"Ю.Дж."- 9.4.46./ міністр закордонних справ ЗША Бірнес висіс резолюцію, яка на основі заповнень совітів про негайне відтягнення Червоної Армії з Персії, відкладає дальші наради над перською питанням. Резолюція додає, що коли Персія, або інший член Ради безпеки піднесе на нарадах новий хід подій у Персії, які спіянували б відтягнення союітських військ, Рада безпеки негайно приступить до дальшого розглядання перського питання.

Коли 26.3. Рада безпеки провірявала заяву перського уряду / з дня 18.3. відносно відтягнення союітських військ/ Громико предложив секретарові Ради безпеки лист, у якому союітський уряд домагається негайно виключити перське питання з об'рад Ради безпеки.

На основі персько-союітського договору, - говориться в листі, - евакуація союітських військ почалася 23.3., одже Р.Б. немає жодних підстав провірявати перського питання.

Дальше говориться про те, що союітський уряд не знає другої децизії Р.Б., яку прийнято 4.4. Вона відклала справу Персії на 6. травня, помімо того, що союітський уряд повідомив 3.4., що справу евакуації союітських військ рішено в порозумінні обох заінтересованих країн.

Децизія з 4.4. могла б бути оправданом, коли б ситуація в Персії загрожувала мирові й безпеці світа. Однж загрозливої ситуації в Персії не було й немає, тому нема жодної підстави до дальшої дискусії перського питання, призначеної на 6.5.46.

Рішена децизія з дня 4.4. є безпідставною і суперечить законам ООН. Тому союітський уряд настоє, щоб справу Персії більше не порушували на Р.Б.

У недавній резолюції Р.Б. сказано, що "нікого тим не скривдяться, коли перську справу переглянуть 6.5.46."

По обох сторонах Піринців.

/"Ю.Дж."- 9.4.46./ Італійський тижневик подає в одній статті цікаві підробиці про підривну роботу комуністів у французькому кабінеті, а особливо про їх вплив на французьку закордонну політику. Там довідуємося, що так генерал де-Голль, як і теперішній французький міністр закордонних справ Бідо були часто атаковані комуністами, які старались змусити їх прийняти різні вигідні їм постанови.

Так, в листопаді минулого року вони примусили де-Голля і Бідо дати дозвіл на перевіз зброї та амуніції, яку москалі хотіли перевезти з Відня через французьку територію "червоном" еспанцям. В грудні комуністи

домоглися, що Бідо вислав до англійського й американського урядів пропозицію окремого обговорення еспанського питання. Але Бідо вислав тоді рівночасно до французького амбасадора в Мадриді довірочну ноту, на основі якої пояснювалось генералові Франкові, що " в дійсності французький уряд не має ніяких одензивних замірів" супроти нього.

Франція веде супроти Еспанії подвійну гру. Випливає це з її внутрішніх потреб, бо вона, одінока з європейських країн неокупованих Союітським Союзом, мала при виборах комуністичну більшість. Вона не може й не хоче стати одверто ні при західнім, ні при східнім бльоці потуг.

Франція має коаліційний уряд, що спротивив уступлення де-Голля. Міністер Бідо на своїм янім шляху зустрічає також перешкоди з боку комуністів. Коли Америка дала, з великим опізненням, свою згоду на обговорення еспанського питання, французькі комуністи зажадали тоді від Бідо "оставлення еспанської справи під розгляд Ради безпеки. Та він відповів, що це було б "одвертим відкриттям дверей для союітської інтервенції в Еспанії". Комуністи заявили тоді, що цього собі вони власне бажать. Примушений комуністичною більшістю, Бідо уступив, але вислав до Франка ще одну ноту, в якій знову заповнив його що французьку лояльність.

Правдиве обличчя "патріотів".

/"Ю.Дж."- 9.4.46./ Коли в Еспанії страчено" республіканського патріота" Гарсію, еспанські й французькі комуністи влаштували у Франції протестаційні віча й демонстрації. Мадридське радіо відповіло, що це "пусті намагання представити героєм звичайного злочинця."

Також недавно еспанський часопис " Я " помістив розмову одного священика з Гарсією перед езекуцією. Гарсію признався, що мав ступінь підполковника Червоної Армії та скінчив з відзначенням саботажно-терористичну школу в Москві. Він був також головою французької секції тієї школи.

Франко арештує високих військових старшин.

/"Ю.Дж."- 9.4.46./ з Парижа повідомляють, що у Мадриді поліція Франка арештувала кількох визначних високих старшин за їхні республіканські симпатії. Заарештовані старшини знаходяться під строгим наглядом поліції і незабаром стануть перед спеціальним судом. Також придержано кількясот еспанських республіканців, які вже від довгого часу були під обсервацією поліції.

— Партія "популістів" і партія "Центральний Бльок" Греції утворили коаліційний кабінет, якого премієром став Павлікас / державний суддя/. Кабінет повністю новими міністрами.

оповідань, принаймєнче кільканадцять. Всі твори мають бути написані чорним та дуже чітким письмом, або, поміжності, на машині.

В цілі розглянення і вирішення творів, Культ.-осв. Відділ запросив журі, в склад якого входять:

- 1. мгр. Борисюк Мирослав,
- 2. хор. Дорожівський Григорій,
- 3. проф. Кулицький
- 4. пор. Личманенко,
- 5. мгр. Томасевич Олександр.

Всі зацікавлені повинні зложити призначені до конкурсу твори не пізніше 15.5.46.р. в канцелярії Культ.-осв. Відділу.

— До редакції газети "в'яківщина". Стаття П.Дубка "Чи справді ми є ідеалістами" і всякі дискусії на подібні теми в дійсних умовах нашого табору вважає за нечасні і шкідливі. Для уникнення подібних некорисних явищ в житті табору, особливо на сторітках преси, в дусі заряженя англійської команди — призначує окреім наказом цензурну колегію.

11.4.46.

Полковник і командант табору.